

JANKO LEBAN:

Kako je deček Peter Smola potoval k stricu.

ako se veselim, da bom videl strica! Kaj neki poreče, ko pridem!»

To so bile besede dečka, ki se je prvič v svojem življenju pripravljaj na potovanje. Peter Smola — tako mu je bilo ime — je bil edini sin trgovca, ki je živel v čarobno ležeči vasi R. Mož je imel brata, živečega v Bregu. Tja naj bi potoval Peter, ki še svoj živ dan ni prišel iz svoje rojstne vasi. Toda srčno si je želel, da bi spoznal strica, ki mu je bil poslal že marsikak lep dar. Cele tedne in mesece je že sanjal o tem potovanju. V duhu si je že neštetokrat slikal, kako bo to lepo. Zdaj pa je stal tu, pripravljen na potovanje! Oblekel si je bil nove lepe hlače, si ogrnil čeden poleten suknjič, na glavi pa je imel rumen slamnik, ki mu je pristojal, kakor si je le mogel želeti. Še po palčici seže, jo prešerno zavihti, potem pa pozdravi starše, češ: »Adijo, mi gremo na pot!» Oče mu seže v roko ter deje: »No, pa pojdi v imenu božjem! Glej, da vse prav narediš, pa saj si pameten dečko, in upam, da se tudi srečno vrneš. Adijo, dragi Peter, pa strica pozdravi v našem imenu!» —

Mati mu še uravna ovratnico, ga poljubi ter že odhajajočemu zakliče: »Srečno!» Mala sestra je napol zavidno, napol žalostno gledala za njim, dokler ni izginil za drevesi in za grmovnimi ograjami.

Naš Peter se je moral peljati s parnikom, čigar postaja je stala pol ure od njegove rojstne vasi. Pravočasno je prišel k reki, šel na pristanišče ter si kupil vozni listek tam v hišici, kjer so oddajali listke. Toliko, da je nekolikokrat stopil gor in dol, ko dospe parnik. Peter stopi na pristanični most. Parnik se ustavi in mladi naš potnik je hotel pravkar vstopiti — toda zdajci potegne veter, mu izpuli listek iz rok ter ga odnese v vodo, po kateri odplava dalje. V tem pozvoni, parnik se odpelje in Peter je z dolgim nosom gledal za njim. Ker listka ni bilo mogoče dobiti iz reke, ni Petru drugega kazalo, nego da si kupi drug listek ter se odpelje drugič, ko se vrne parnik.

Seveda mu je bil dolg čas čakati. Toda veselja le ni izgubil ob misli na strica in na prijetne ure, ki ga čakajo pri njem. Tudi je bil kraj, kjer je ostajal parnik, jako živ. Tu je bilo mnogo gospode. Peter je z zanimanjem gledal na otroke, ki so se tu igrali. Posebno mu je ugajalo, kako so nekateri otroci onstran reke kolesarili. Neki

deček se je celo prekopicnil s kolesa in prav neljubo in trdo je poljubil — tla! V tem, ko je Peter tu to opazoval, je pozvonilo. Vrnivši se parnik se je odpravljaj, da odpluje. Peter vstopi ter se odpelje. Kako se je veselil brze in prijetne plovbe po vodi! Saj je bil gotov, da se bliža svojemu namenu. Stopil je na kraj krova ter gledal na zelene bregove, mimo katerih je parnik plul. Tu pa tam se je vzdigovalo tudi skalovje in Peter je zanimivo opazoval čudne oblike kamenovin.

»Vidite,« je zaklical ladjevodja nekim potnikom, »ta skalnati vrh se zove Kozel, menda zato, ker je res podoben kozlu.«

Peter je pazljivo zrl in si je hotel vrh Kozel dodobra ogledati. Toda zdajci močno popihne veter, mu odnese lepi slamnik z glave ter ga zažene daleč od parnika v vodo. Škodoželjni sopotniki prasnejo v smeh; toda ubogemu Petru je šlo bolj na jok kakor na smeh. »Kaj poreče stric«, si misli deček, »če pridem k njemu gologlav?« Pa zdaj se je zdelo, kakor bi se bilo nebo zarotilo zoper nesrečnega dečka! Solnce se skrije, sivi oblaki se podijo po nebu in naposled začne — deževati. Peter si žepni robec zaveže čez glavo. Ko je pa čedalje bolj deževalo, je odšel v kajuto — v spodnjo izbo na ladji pod krovom. Tu je našel mnogo zabave. Neki gospod je imel psa, ki je moral izvrševati razna šaljiva umeteljna dela. Mali Pubi — tako je gospod klical psička — je moral skakati čez palico, je moral »stati na straži«, kaditi smodke ter prosjačiti pri ljudeh, ki so v kajuti jedli. Peter je ljubil pse in je bil zatorej ves zaverovan v Pubija in njegove burke. Ob tem je pozabil vprašati, ali naj že izstopi ali ne. Ko naposled povpraša nekega gospoda, ali je kraj L., kjer je mislil izstopiti, že tu, se mu gospod posmeje, rekoč: »L. je že daleč za nami. Ali nisi slišal, ko je ladjevodja vpil: Postaja L.!«

»Ne, ne, res nisem slišal,« odgovori deček ves pobit.

»No, prav zdaj prihajamo na novo postajo. Tu lahko izstopiš. Pa glej, da zopet ne zamudiš!« To rekši, odvede prijazni gospod dečka na krov.

Na novi postaji je Peter zapustil parnik in zdaj je jel premišljati, kaj naj bi storil. Ali naj bi počakal, da se vrne parnik in se pelje zopet domov? Zato ni imel dovolj potrpljenja. Ali naj bi šel peš? Da, to bi bilo še najbolje! Toda preden nastopi to dolgo pot, se mora še okrepčati. Brž stopi v bližnjo gostilnico ter si naroči kos kruha in skodelico mleka. Ko to povžije, povpraša gostilničarko po Bregu.

»Ah, dragi moj, Breg je daleč, daleč od tod. Ko prideš ven, greš po tej poti dalje.« Gostilničarka mu skozi okno pokaže široko, gladko pot, ki se je vila pred njim. »Ta pot te povede skozi gozd. Ko stopiš

na drugem koncu iz gozda zopet na dan, prideš do košate lipe. Od tam ugledaš cerkev. Mahneš jo naravnost do nje. Ko prideš do nje, kreni po potu, ki drži za cerkvijo na polje. Kmalu potem ugledaš Breg.«

Peter je gostilničarko lepo zahvalil, da mu je opisala pot, ter jo je potolažen mahnil dalje. Prijazna gostilničarka je še dolgo gledala za njim. Ko je hotel kreniti po krivem potu, je zavpila za njim: »Ne tam!« Potoval je po gozdu, si nabral šopek cvetic ter opazoval gnezdo, iz katerega je gledalo troje mladih ptičic. Zdajci pa nastane taka nevihta, da sta Petra obhajala groza in strah. Bliskalo in treskalo je na vse križe. Vihar je stresal drevesa, ki so se z vejami drgala druga ob drugo, dež pa je lil, kakor da so se odprle vse zatvornice neba. Na srečo je Peter iztaknil duplino, ki jo je tvorilo nekaj skal. Peter zleze v duplino in najde zavetje pred dežjem. Toliko, da je tukaj prečepel nekaj minut, ko začuje za sabo strašen resk in tresk. »Joj, joj! kaj more to biti?« si je deček mislil, pa se ni upal iz dupline. Ko je pa vnovič zaropotalo, skoči iz dupline ter vidi dvoje dreves, ki sta se drgali druga ob drugo, ko ju je majal vihar; od tod ta šum.

Nevihta je kmalu pojenjala. Peter je potoval dalje. Precej utrujen pride k cerkvi, ki mu jo je bila omenila gostilničarka. Tu je sedela neka žena, ki je prodajala žemlje. Ker je bil Peter lačen, stopi do nje, hoteč si kupiti žemljo. Žena mu da žemljo in stegne roko, da bi sprejela denar. Peter seže v žep — pa oh — mošnjička ni našel v njem: izgubil ga je bil! Jokaje pove ženi vse: kako se piše in kaj se mu je zgodilo. Žena se dobrovoljno nasmeje, mu da dve žemlji, rekoč:

»Dobro, dobro, ubožec ti. Zaman se ne pišeš za Smolo, ker imaš, kakor vidim, res smolo! Le vzemi in jej, potem pa glej, da prideš v Breg še preden nastane večer.«

Peter zahvali ženo ter gre dalje. Toda hiteti ali celo tekati ni mogel več. Bil je utrujen. Zdaj se mu pa malce sreča nasmehlja. Mimo njega pridrdrja kočija. Gospa, ki je sedela v njej, veli kočijažu, naj ustavi. Ko se to zgodi, vpraša gospa malega potnika, kam je namenjen. Ko zve, da je namenjen v Breg, mu veli, naj stopi v voz.

Ves vesel skoči Peter na kozla in ko kočija nalahko zdrdra po cesti, se je dečku kar srce smejalo, upajoč, da zdaj kmalu pride k ljubemu stričku. Čim bliže so prihajali Bregu, toliko bolj se je Peter čudil. Pravili so mu, da se pri Bregu vzdiguje visoka gora, a tu ni uzrl niti griča. Pravili so mu, da so v Bregu lepe, visoke hiše, pa videl je tu skoro le nizke hiše in mnogo bornih bajt. Tudi je slišal, da se blizu Brega razprostira velik gozd, a tu je opazil le posamezna drevesa! Zahvalivši gospo, je izstopil in ves začuden vprašal tega in

onega, kje je stričeva hiša. Pa nihče ni poznal njegovega strica. Ko Peter naposled nekemu gospodu odkrije, kaj ga teži in pove, kaj se mu je vse dogodilo, se gospod nasmeje, rekoč: »O, ti ubožec ti! Prišel si na nepravo pot! Tu se nahajaš v vasi Breg. Mesto Breg se nahaja v vse drugem kraju, mnogo, mnogo ur daleč od tukaj. Pa vendar bodi vesel! Nahajaš se blizu svojega domačega kraja! Pojdi po tej ulici do onih-le hiš. Za njimi se odceplja pot v R. V eni uri boš v svoji rojstveni vasi!«

Ali naj ti, mladi čitatelj, opišem, kako z dolgim obrazom je zdaj stal ubogi Peter Smola tukaj? Tega bi ne mogel storiti. Pa lahko si misliš, kako mu je bilo pri srcu, ko je pozno zvečer prišel pred hišo svojih staršev. Brez klobuka, brez mošnjička, kakor da je padel med razbojnike, je stopil na dvorišče in mati glasno zakriči, ko ga ugleda.

»Za Boga! Od kod li prihajaš? Kaj se ti je prigodilo?« zakliče prestrašena, a Peter ji je moral takoj povedati vse.

»Ubogi otrok!« je dejala, božajoč ga. »To pot k stricu si boš zapomnil! No, zdaj te vendar čaka nenadno veselje!« —

V tem dospeta v sobo, a prijazen gospod stopi Petru naproti. Slišal je bil pogovor in veselo je vzkliknil: »Pridi sem, Peter, da te objamem! Jaz sem tvoj stric, h kateremu si hotel potovati. Kakor vidiš, ne bi me našel doma in zato je dobro, da si tukaj!« —

Zdaj je bila pozabljena vsa nezgoda s pota. Peter je od veselja zavriskal. Radostno presenečen je objel strica in ves večer se ni ganil od njega. Sedel je v stričevem naročju in pravil o svojih zgodah in nezgodah na potu. Zdajci pa hipoma premolkne. Oče in stric vprašata hkrati: »No, in kako je bilo potem?« —

»Lejte, lejte« se zopet oglasi Peter ves začuden, tipajoč si po žepu. »Zdaj pa imam zopet svoj mošnjiček, ki sem ga bil izgubil! Kako more to biti?« —

Še dolgo bi mu bilo to uganka; toda stric mu stvar pojasni: »Bil sem v gostilnici, kjer si se ti krepčal s kruhom in mlekom. Tam sem videl in spoznal tvoj mošnjiček, saj ima napis »Peter Smola«. Vzel sem ga s seboj ter ti ga zdaj rahlo in neopaženo vtaknil v žep.« —

Peter je bil tega silno vesel. Toda veselje malega potnika je bilo še večje, ko vstopi že pozno zvečer neki mož ter prinese Petrov izgubljeni klobuk! Že bolj odrasli otroci so klobuk rešili iz vode ter ga nesli v gostilnico. Mož iz R. je prišel v gostilnico ter tam slišal o najdenem klobuku. Ko je prečital ime v klobuku, je vedel, čigav je. Vzel ga je s sabo in ga zdaj prinesel lastniku. Seveda je dobil od Petrovega očeta za to dobro nagrado, a Peter se mu je še posebe toplo zahvalil. ...

Take so bile zgage in nezgode našega Petra na potu k stricu. Naposled se je vse dobro izšlo. Vendar ti, mladi čitatelj, ne želim, da bi doživel kaj sličnega, kakor je doživel naš Peter Smola!

Meni je ta povest, ki sem jo slišal, potujoč po tistih krajih, tako ugajala, da sem jo sklenil podati tudi naši mladini, kar izpolnujem po mnogih letih šele danes. Naj bi ti bila v zabavo in pouk.

Jutro.

»Dobro jutro, solnce,
kje si se mudilo?«
Daljne, lepe kraje
vse sem obhodilo.

»A zakaj si, solnce,
se sinoči skrilo?«
Da bi laže danes
bolj svetló svetilo.

V roso bom sejalo
bisere blesteče;
če za mano hodiš,
v tvoje srce — sreče!

Ivan Anreht.

Poletni dan.

Poletni dan nad jasnim poljem ...
Razpaljeno pripeka solnce
na grudo pod vročino žgočo,
ognjeni zublji spo čez holmce.

Kot kače sikajo med travo
jeklene v senožetih kose;
otira kmet si znojno čelo
in si želi hladilne rose.

Nekje hreščeče vpije žolna
in žejni zemlji dež naznanja —
in ta že sladkih upanj polna
o blagoslovu božjem sanja ...

Miroslav Kunčič.

